

Úvod k hlavnímu tématu „kognitivně-behaviorální neurologie“

prof. MUDr. Irena Rektorová, Ph.D. – editorka hlavního tématu

1. neurologická klinika LF MU ve FN u sv. Anny v Brně a výzkumná skupina Aplikované neurovědy, CEITEC MU, Masarykova univerzita v Brně

Kognitivně-behaviorální neurologie je fascinující studnicí téměř nevyčerpatelných témat z pomezí neurologie, psychiatrie, psychologie, afaziologie a neurověd. Právě multioborový přehled činí z tohoto oboru náročnou, ale i lákavou praktickou i výzkumnou disciplínu s obrovským potenciálem rozvoje. Proto vybrat právě čtyři „ochutnávky“ v podobě cílených přehledových článků bylo těžké a čtenáři se tím určitě nedostane ucelený přehled o plné šíři oboru.

Pod pojmem kognitivní porucha se většinou z nás (i našim pacientům) vybaví porucha paměti. Jak dělit poruchy paměti, proč je to důležité v rámci diferenciální diagnostiky a jak poruchy paměti správně vyšetřit, popisují společně psychologové Tomáš Nikolaj a Ondřej Bezdíček. Přínosem pro prakticky zaměřené čtenáře bude zejména rychlá topizace poruchy, typy pro rychlé vyšetření u lůžka/v ambulanci a přehled dostupných a na naši populaci validizovaných paměťových testů. Autoři podávají jejich stručnou charakteristiku a návod pro klinickou interpretaci výsledků z detailnějšího neuropsychologického vyšetření.

Další dva články z pera neurologa Roberta Rusiny a afaziologa Zsolt Cséfalvy se zabývají tématem v české odborné literatuře spíše opomíjeným – poruchami řeči a případně souvisejícími specifickými poruchami chování a nálady. Všechny výše jmenované poruchy dobře propojuje spektrum primárních progresivních afázií (PPA), tedy vzácnějších degenerativních onemocnění mozku, které řadíme mezi frontotemporální demence. Onemocní často mladší jedinci, je třeba jim poskytnout multioborovou péči, vzhledem k možnému autosomálně dominantnímu typu genetického přenosu je často nutné i genetické poradenství.

Přínosem pro čtenáře bude zejména výstižný popis klinického obrazu jednotlivých variant PPA a specifických behaviorálních poruch, nástin vhodné symptomatické léčby, vzhled do přítomné patologie (což bude snad již brzy důležité v případě možnosti působit cíleně terapeuticky proti specifickým proteinopatiím), i do neuro-anatomicko-funkčních změn mozku jako korelátů zmiňovaných deficitů. Další práce čtenáře seznámí s poměrně novým tématem, kterým je zkoumání řečového deficitu na úrovni lexikálně-sémantické a na úrovni syntaxe u pacientů s Parkinsonovou nemocí (PN) bez demence. Tedy vedle dlouho známého motorického postižení řeči – tzv. hypokinetické dysartrie, která sama o sobě značně omezuje komunikační schopnosti a kvalitu života lidí s PN, se objevují práce (i z dílny autorů), které naznačují nové poruchy porozumění řeči a obsahu řečové produkce již v časném stadiu onemocnění. Jak autoři uvádějí, přesná diagnostika těchto poruch je nutná pro cílenou logopedickou intervenci. Nalok je podkladem řečových změn deficit pozornosti a exekutivních funkcí a úbytek dopaminu v okruzích bazálních ganglií je zatím předmětem výzkumu.

Poslední přehledový článek je zaměřen na staronové téma neinvazivní mozkové stimulace, které má za cíl modulovat některé jak kognitivní, tak i afektivní a behaviorální projevy u celé řady neurologických a psychiatrických onemocnění mozku. Práce z dílny neurovědců Středoevropského technologického institutu CEITEC MU podává kritický přehled o dosažených výsledcích na výzkumném poli s nástinem možného terapeutického uplatnění technik pro pacienty s afázií po cévní mozkové příhodě, s poruchou kognitivních a afektivních funkcí v rámci počínajících stádií degenerativních

demencí, i u pacientů s behaviorální a afektivní poruchou v rámci psychiatrických onemocnění. K těmto technikám řadíme zejména repetitivní transkraniální magnetickou stimulaci (rTMS) a přímou stimulaci elektrickým proudem (tDCS). Zvědavé čtenáře může zaujmout stručný popis metod a jejich specifických účinků, informace o tom, jak je možné zacílit stimulaci, i výčet výhod a nevýhod použití těchto neinvazivních metod.

Závěrem bych chtěla poděkovat zejména všem autorům článků. Také bych vás ráda srdečně pozvala na pravidelný **brněnský kurz Kognitivní poruchy a demence** – na podzim 2019 proběhne již jeho XVI. ročník! Sledujte stránky Sekce kognitivní neurologie ČNS www.kognice.cz nebo <http://www.czech-neuro.cz/sekce/sekce-kognitivni-neurologie>, kde bude upřesněno datum a místo konání kurzu v roce 2019, na první webové stránce naleznete i program a přednášky z předchozích ročníků kurzů. Přihlašovat se můžete na mailové adrese irena.rektorova@fnusa.cz. Kurzu se pravidelně účastní cca 80 neurologů, psychiatrů, psychologů a logopedů se zájmem o kognitivně-behaviorální problematiku. Další mé pozvání je na **vzdělávací workshop EAN Spring School 2019 organizovaný Evropskou neurologickou akademií**, který proběhne 9.–12. května 2019 v Steinschaler Dörfel v Rakousku. Program je uvedený a přihlášení je nyní možné na webové stránce EAN: <https://www.ean.org/Spring-School.2711.0.html>. Workshop je organizován vědeckým panelem Higher Cortical Functions, který má opět kognitivně-behaviorální zaměření a přesah.

*Přeji Vám zajímavé, poučné a příjemné čtení
a srdečně Vás zdravím,
Irena Rektorová*

KORESPONDENČNÍ ADRESA AUTORA: prof. MUDr. Irena Rektorová, Ph.D., irena.rektorova@fnusa.cz
1. neurologická klinika LF MU ve FN u sv. Anny v Brně a výzkumná skupina Aplikované neurovědy, CEITEC MU, Masarykova univerzita v Brně, Pekařská 53, 656 00 Brno

Cit. zkr: Neurol. praxi 2018; 19(6): 404